

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

13 février 2014

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 162
du Code d'instruction criminelle**

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 162, alinéa 2,
du Code d'instruction criminelle,
concernant les frais de justice**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE
PAR
MME **Sophie DE WIT**

SOMMAIRE Pages

I. Exposés introductifs	3
II. Discussion générale	4
III. Discussion des articles et votes	5

Documents précédents:

Doc 53 2675/ (2012/2013):

001: Proposition de loi de Mme Genot, M. Van Hecke et Mme Boulet.

002: Amendement.

Voir aussi:

004: Texte adopté par la commission.

Doc 53 2735/ (2012/2013):

001: Proposition de loi de M. Michel et consorts.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

13 februari 2014

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 162
van het Wetboek van strafvordering**

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 162, tweede lid, van
het Wetboek van strafvordering,
wat de gerechtskosten betreft**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Sophie DE WIT**

INHOUD Blz.

I. Inleidende uiteenzettingen	3
II. Algemene bespreking	4
III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	5

Voorgaande documenten:

Doc 53 2675/ (2012/2013):

001: Wetsvoorstel van mevrouw Genot, de heer Van Hecke en mevrouw Boulet.

002: Amendement.

Zie ook:

004: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 53 2735/ (2012/2013):

001: Wetsvoorstel van de heer Michel c.s.

8220

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**

Président/Voorzitter: Kristien Van Vaerenbergh

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Sophie De Wit, Koenraad Degroote, Sarah Smeyers, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Laurence Meire, André Perpète, Manuella Senecaut, Özlem Özen
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwingen
MR	Philippe Goffin, Marie-Christine Marghem
sp.a	Renaat Landuyt
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
Open Vld	Carina Van Cauter
VB	Bert Schoofs
cdH	Christian Brotcorne

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Siegfried Bracke, Daphné Dumery, Theo Francken, Miranda Van Eetvelde, Ben Weyts
Karine Lalieux, Yvan Mayeur, N
Gerald Kindermans, Gerda Mylle, Liesbeth Van der Auwera
Corinne De Permentier, Denis Ducarme, Charles Michel
Rosaline Mouton, Peter Vanvelthoven
Juliette Boulet, Fouad Lahssaini
Patrick Dewael, Sabien Lahaye-Battheu
Gerolf Annemans, Peter Logghe
Joseph George, Benoît Lutgen

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtigd lid:

INDEP-ONAFH Laurent Louis

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n ^o de base et du n ^o consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Compte Rendu Analytique	CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
<p>Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publications@lachambre.be</p>	<p>Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be</p>
Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC	De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ces propositions de loi lors de ses réunions des 8 et 22 janvier et 5 février 2014.

I.— EXPOSÉS INTRODUCTIFS

A. Exposé introductif de la proposition de loi modifiant l'article 162 du Code d'instruction criminelle (DOC 53 2675/001)

M. Fouad Lahssaini (Ecolo-Groen) indique que cette proposition de loi part du fait que l'article 162 du Code d'instruction criminelle prescrit que la partie civile qui succombe sera d'office condamnée aux frais envers l'État et envers le prévenu lorsqu'une instruction a été ouverte suite à sa constitution de partie civile. Dans les faits, on assiste à des situations où les victimes doivent parfois couvrir les frais importants d'une instruction lorsque celle-ci n'a pas abouti à la désignation d'un coupable. Il fait notamment référence à l'exemple, détaillé dans les développements de la proposition (DOC 2675/001, p. 3), d'une dame victime d'un viol avec violence en 2009 qui avait demandé une analyse ADN et qui doit s'acquitter de ces frais de justice. Il faut donc, selon l'orateur, donner au juge la possibilité d'apprécier si la partie civile est dans son droit ou si elle doit prendre à sa charge les frais d'instruction.

B. Exposé introductif de la proposition de loi modifiant l'article 162, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle, concernant les frais de justice (DOC 53 2735/001)

Mme Marie-Christine Marghem (MR), auteur principal, précise que cette proposition de loi inclut aussi, outre les cas prévus par la proposition de loi DOC 53 2675/001, le cas de la citation directe. Un pouvoir d'appréciation est laissé au juge: la victime pourra être condamnée aux frais de justice si elle succombe lorsque la procédure a été introduite par citation directe ou constitution de partie civile. Ce n'est donc pas automatique.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 8 en 22 januari en 5 februari 2014.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

A. Inleidende uiteenzetting betreffende het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 162 van het Wetboek van strafvordering (DOC 53 2675/001)

De heer Fouad Lahssaini (Ecolo-Groen) geeft aan dat dit wetsvoorstel uitgaat van de vaststelling dat artikel 162 van het Wetboek van strafvordering bepaalt dat de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, automatisch wordt veroordeeld in de kosten jegens de Staat en jegens de beklaagde wanneer een onderzoek is geopend ten gevolge van haar optreden als burgerlijke partij. In de feiten krijgt men te maken met situaties waarin de slachtoffers soms de aanzienlijke kosten van een onderzoek moeten betalen als dat niet tot de aanwijzing van een schuldige heeft geleid. De spreker verwijst onder meer naar het in de toelichting van het wetsvoorstel uitvoerig toegelichte voorbeeld van een dame die in 2009 het slachtoffer is geweest van een verkrachting met geweld, die een DNA-onderzoek heeft gevraagd en die de gerechtskosten moet betalen (DOC 53 2675/001, blz. 3). De rechter moet volgens de spreker bijgevolg de mogelijkheid krijgen te oordelen of de burgerlijke partij in haar recht is, dan wel of ze de onderzoekskosten moet betalen.

B. Inleidende uiteenzetting bij het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 162, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering, wat de gerechtskosten betreft (DOC 53 2735/001)

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR), hoofdindienster, verduidelijkt dat dit wetsvoorstel niet alleen betrekking heeft op de gevallen waarin wetsvoorstel DOC 53 2675/001 voorziet, maar ook op de gevallen waarin de beklaagde rechtstreeks wordt gedagvaard. De rechter beschikt over een zekere beoordelingsmarge: een slachtoffer dat in het ongelijk wordt gesteld, kan worden veroordeeld in de gerechtskosten wanneer het geding werd ingeleid bij rechtstreekse dagvaarding of bij burgerlijkepartijstelling. Dit gebeurt dus niet automatisch.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

Mme Zoé Genot (Ecolo-Groen) indique que, dans sa proposition (DOC 53 2675/001), la latitude au magistrat est aussi laissée, car la première phrase de l'article 162, alinéa 2 indique que la partie civile qui succombera pourra être condamnée à tout ou partie des frais envers l'État et envers le prévenu. L'objectif des deux propositions est donc identique à son sens.

Mme Sophie De Wit (N-VA) souligne le fait qu'une question préjudicielle relative à l'article 162, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle, a été posée récemment à la Cour constitutionnelle par le Tribunal correctionnel de Gand (n° de rôle 5622 NL). La question est de savoir s'il y a une discrimination entre les principes applicables en Cour d'assises, où le juge dispose bien d'un pouvoir d'appréciation, et le tribunal correctionnel. Mme De Wit indique que l'initiative proposée poursuit un objectif tout à fait louable, cependant, elle est d'avis qu'il faudrait attendre la décision de la Cour constitutionnelle avant de légiférer sur la question.

Mme Marie-Christine Marghem (MR) déclare que la Cour constitutionnelle est interrogée régulièrement et qu'elle a déjà indiqué par le passé, dans un arrêt de 2004 sur une question préjudicielle sur l'article 162, alinéa 2, que celui-ci ne violait pas le principe de non-discrimination inscrit dans les articles 10 et 11 de la Constitution car les critères retenus étaient objectifs, pertinents et proportionnés. On ne peut pas attendre tous les arrêts que la Cour constitutionnelle pourrait rendre à l'avenir sur le sujet pour légiférer.

En outre, Mme Marghem est d'avis que la proposition de loi DOC 53 2675/001 ne permet pas la même latitude que sa proposition, étant donné que la seconde phrase de l'alinéa 2 de l'article 162 proposé précise que la partie civile sera condamnée à tous les frais exposés par l'État et par le prévenu en cas de citation directe.

Le représentant de la ministre indique que la ministre soutient la philosophie de la proposition de loi DOC 53 2735/001 visant à laisser un pouvoir d'appréciation au juge, tant dans les cas de constitution de partie civile qu'en cas de citation directe.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Zoé Genot (Ecolo-Groen) geeft aan dat de magistraat ook in het mede door haar ingediende wetsvoorstel (DOC 53 2675/001) over een zekere beoordelingsmarge beschikt, aangezien de inleidende zin van artikel 162, tweede lid, bepaalt dat "de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, kan worden veroordeeld in de kosten jegens de Staat en jegens de beklagde of in een gedeelte ervan". Inhoudelijk beogen de beide wetsvoorstellen dus hetzelfde.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) wijst erop dat de correctionele rechtbank te Gent onlangs aan het Grondwettelijk Hof een prejudiciële vraag heeft gesteld aangaande artikel 162, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering (rolnummer 5622 NL). Het ligt in de bedoeling te achterhalen of sprake is van ongelijke behandeling als gevolg van het verschil tussen de in het hof van assisen gehanteerde beginselen, waar de rechter wel degelijk over een beoordelingsbevoegdheid beschikt, en die welke de correctionele rechtbank toepast. Hoewel dit wetgevend initiatief volgens de spreker een zeer nobel doel nastreeft, meent zij dat men beter zou wachten op de uitspraak van het Grondwettelijk Hof vooraleer men terzake wetgevend optreedt.

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR) geeft aan dat het Grondwettelijk Hof geregeld vragen in die zin krijgt en dat het Hof al in het verleden, met name in een arrest van 2004 inzake een prejudiciële vraag over artikel 162, tweede lid, heeft aangegeven dat deze bepaling geen schending inhoudt van het non-discriminatiebeginsel waarin de artikelen 10 en 11 van de Grondwet voorzien, omdat de in aanmerking genomen criteria objectief, relevant en evenredig zijn. Men kan nu eenmaal niet wachten op alle arresten die het Grondwettelijk Hof in de toekomst dienaangaande zou kunnen wijzen vooraleer wetgevend op te treden.

Bovendien meent mevrouw Marghem dat wetsvoorstel DOC 53 2675/001 de rechter niet dezelfde beoordelingsmarge biedt als het mede door haar ingediende wetsvoorstel, aangezien het voorgestelde artikel 162, tweede lid, tweede zin, bepaalt dat de burgerlijke partij in geval van rechtstreekse dagvaarding wordt veroordeeld in alle kosten jegens de Staat en de beklagde.

De vertegenwoordiger van de minister geeft aan dat de minister instemt met de gedachte achter het wetsvoorstel DOC 53 2735/001, dat een beoordelingsbevoegdheid beoogt toe te kennen aan de rechter, zowel bij burgerlijkepartijstelling als bij rechtstreekse dagvaarding.

M. Christian Brotcorne (cdH) est d'avis que le législateur doit se saisir de problèmes qu'il perçoit dans l'application des textes actuels, parfois faite avec une certaine iniquité. Il faut réparer ce genre d'injustice. Ces propositions sont intéressantes en ce qu'elles ne mettent pas d'office les frais de procédure à charge de l'État mais qu'elles laissent une marge d'appréciation au juge. Dans certaines situations, le non-lieu est fondé sur des considérations qui n'ont rien à voir avec la réalité tangible de l'acte commis et il n'est pas toujours justifié que les frais soient mis à charge de la victime. Mais dans d'autres situations, la prétendue victime témoigne parfois d'un certain harcèlement à l'égard d'une personne non-coupable. Il faut donc laisser au magistrat l'opportunité et la faculté d'apprécier.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) indique que son groupe soutient les propositions DOC 53 2735/001 et DOC 53 2675/001, en particulier si cette dernière est étendue aux cas de citation directe. Il faut faire une distinction entre, d'une part, une dénonciation calomnieuse, où quelqu'un est accusé de certains faits de manière malveillante, et, d'autre part, le cas où une personne introduit une action dont la légitimité ne fait pas de doute mais qui n'est suivie d'aucune condamnation, notamment parce que l'enquête a duré trop longtemps et que les faits sont prescrits, ou bien faute de preuve. Dans cette hypothèse, la personne ne doit pas être condamnée automatiquement aux frais de l'enquête.

Mme Sonja Becq (CD&V) soutient elle aussi ces propositions qui permettront de décider d'une manière plus équitable d'une condamnation aux frais. L'oratrice espère pouvoir compter sur la sagesse des juges pour décider si la partie civile doit payer ces frais ou pas, tant en cas de citation directe que lorsqu'une instruction a été ouverte suite à la constitution de partie civile.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

La commission décide à l'unanimité que le texte de la proposition de loi modifiant l'article 162 du Code d'instruction criminelle (DOC 53 2675/001) servira de base à la discussion.

Article 1er

Cet article précise le fondement constitutionnel en matière de compétence.

De heer Christian Brotcorne (cdH) is van mening dat de wetgever moet kunnen ingrijpen wanneer hij vaststelt dat moeilijkheden rijzen bij de toepassing van bestaande teksten, waarbij de billijkheid soms ver te zoeken is. Dergelijke onrechtvaardigheden moeten worden verholpen. Deze wetsvoorstellen hebben de verdienste dat ze de procedurekosten niet ambtshalve ten laste van de Staat leggen, maar de rechter een beoordelingsbevoegdheid verlenen. In sommige gevallen is de buitenvervolginstelling gegrond op overwegingen die niets te maken hebben met de tastbare werkelijkheid van de gepleegde handeling, en is het niet altijd gerechtvaardigd dat de kosten ten laste worden gelegd van het slachtoffer. In andere gevallen kan het vermeende slachtoffer evenwel blijken geven van een zekere kwaadwilligheid jegens een onschuldige persoon. De magistraat moet dus de kans en de mogelijkheid hebben om de situatie te beoordelen.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) geeft aan dat haar fractie de wetsvoorstellen DOC 53 2735/001 en DOC 53 2675/001 steunt, indien de toepassingsfeer van dit laatste wordt verruimd tot de gevallen van rechtstreekse dagvaarding. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen een lasterlijke aangifte, waarbij iemand kwaadwillig van bepaalde feiten wordt beticht, en het geval waarbij iemand een vordering instelt waarvan de rechtmatigheid niet ter discussie staat maar die niet wordt gevolgd door enige veroordeling, meer bepaald omdat het onderzoek te lang heeft aangesleept en de feiten verjaard zijn, dan wel bij gebrek aan bewijs. In dat geval moet de persoon niet automatisch tot betaling van de onderzoekskosten worden veroordeeld.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) staat eveneens achter deze wetsvoorstellen, ingevolge waarvan billijker zal kunnen worden beslist over de veroordeling in de kosten. De spreekster vertrouwt op de wijsheid van de rechtbank om uit te maken of de burgerlijke partij die kosten al dan niet moet betalen, zowel bij rechtstreekse dagvaarding als wanneer in het raam van een burgerlijkepartijstelling een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

De commissie beslist eenparig dat de tekst van het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 162 van het Wetboek van strafvordering (DOC 53 2675/001) als basis voor de bespreking zal dienen.

Artikel 1

Dit artikel preciseert de constitutionele grondslag wat de bevoegdheid aangaat.

Cet article ne suscite pas de commentaire.

*
* *

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Cet article vise à abroger, dans l'article 162, alinéa 2, deuxième phrase, du Code d'instruction criminelle, les mots "ou lorsque une instruction a été ouverte suite à la constitution de partie civile".

Mme Marie-Christine Marghem (MR) et consorts introduisent l'amendement n° 1 (DOC 53 2675/002), qui vise à reprendre le contenu de la proposition de loi DOC 53 2735/001 et prévoit que la partie civile pourra — mais ne devra pas — être condamnée aux frais de justice si elle succombe, que la procédure ait été introduite par citation directe ou par constitution de partie civile.

*
* *

L'amendement n° 1 est adopté à l'unanimité.

L'article 2, ainsi amendé, est adopté à l'unanimité.

L'application de l'article 82,1 du Règlement n'a pas été demandée.

L'ensemble de la proposition de loi, telle qu'amendée, a été adoptée par 13 voix et une abstention.

Par conséquent, la proposition de loi jointe devient sans objet (DOC 53 2735/001).

Le rapporteur,

Sophie
DE WIT

La présidente,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Articles nécessitant une mesure d'exécution (article 78.2, alinéa 4, du Règlement): néant.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Dit artikel strekt ertoe in artikel 162, tweede lid, tweede zin, van het Wetboek van strafvordering, de woorden "of wanneer een onderzoek is geopend ten gevolge van haar optreden als burgerlijke partij" weg te laten.

Mevrouw Marie-Christine Marghem (MR) c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 53 2675/002) in, dat ertoe strekt de inhoud van wetsvoorstel DOC 53 2735/001 over te nemen. Het stelt in uitzicht dat de burgerlijke partij tot de gerechtskosten kan — maar niet hoeft te — worden veroordeeld indien zij in het ongelijk wordt gesteld, ongeacht of de rechtspleging werd ingesteld bij rechtstreekse dagvaarding of bij burgerlijkepartijstelling.

*
* *

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

Er is niet verzocht om de toepassing van artikel 82.1 van het Reglement.

Het gehele, aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

Bijgevolg vervalt het toegevoegde wetsvoorstel (DOC 53 2735/001).

De rapporteur,

Sophie
DE WIT

De voorzitter,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Artikelen die een uitvoeringsmaatregel vergen (artikel 78.2, vierde lid, van het Reglement): *nihil*.